

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi säteilylain 75 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi säteilylakia. Muutokset koskisivat umpilähteiden käytön jatkamista laissa säädetyn määräajan jälkeen. Umpilähteellä tarkoitetaan sellaista radioaktiivista ainetta sisältävää säteilylähdettä, jonka rakenne tai ominaisuudet estävät radioaktiivisen aineen leviämisen ympäristöön.

Esityksen mukaan toiminnanharjoittajalle myönnettyssä turvallisuusluvassa voitaisiin sallia sellaisen umpilähteen käyttö, jonka vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut yli 40 vuotta. Ehdotus merkitsisi poikkeusta pääsääntöön, jonka mukaan umpilähde on poistettava käytöstä viimeistään, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Käytön jatkamisen edellytyksenä olisi, että umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä on varmistuttu eikä umpilähteen poistaminen käytöstä tai korvaavan umpilähteen hankkiminen ole kohtuudella toteutettavissa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian syksyllä 2023 ja viimeistään 15.12.2023. Jos toiminnanharjoittaja on kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta hakenut turvallisuuslupaa umpilähteelle, jonka vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut vähintään 40 vuotta, umpilähteen käyttöä saisi jatkaa niin kauan kuin Säteilyturvakeskus on ratkaissut hakemuksen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Lainsäädäntö	3
2.2 Menettelyt umpilähteiden käytöstä poistamiseksi.....	4
2.3 Korkea-aktiivisten umpilähteiden käytöstä poistoon liittyviä ongelmia.....	4
2.4 Nykytilan arviointi	5
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	6
4.2.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan.....	6
4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	7
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	7
6 Lausuntopalaute.....	8
7 Säännöskohtaiset perustelut	10
8 Voimaantulo	11
9 Toimeenpano ja seuranta	11
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	12
LAKIEHDOTUS	14
Laki säteilylain 75 §:n muuttamisesta.....	14
LIITE	15
RINNAKKAISTEKSTI.....	15
Laki säteilylain 75 §:n muuttamisesta.....	15

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Säteilylaki (859/2018) on tullut voimaan 15.12.2018. Lain 75 §:n 4 momentissa säädetään, että umpilähde on poistettava käytöstä viimeistään, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Siirtymäajaksi on säädetty 5 vuotta, eli vanhat umpilähteet, joiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut yli 40 vuotta, on poistettava käytöstä viimeistään 15.12.2023. Umpilähteellä tarkoitetaan sellaista radioaktiivista ainetta sisältävää säteilylähdetta, jonka rakenne tai ominaisuudet estävät radioaktiivisen aineen leviämisen ympäristöön.

Vuosien 2022 ja 2023 aikana työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa Kansallisen ydinjätehuollon yhteistyöryhmän YETI:n seurantaryhmässä on tuotu esille umpilähteiden poistoon liittyviä toistaiseksi ratkaisemattomia kansallisia kysymyksiä. Lisäksi vuodesta 2022 alkaen korvaavien umpilähteiden saamisessa on ollut ongelmia Venäjälle asetettujen pakotteiden vuoksi. Sosiaali- ja terveysministeriö on esille nousseiden ongelmien vuoksi pyytänyt Säteilyturvakeskusta (jäljempänä STUK) laatimaan muistion tilanteen vaatimista toimenpiteistä. Eräänä toimenpiteenä on esitetty umpilähteiden käytön jatkamisen sallimisen mahdollistaminen niissä tilanteissa, joissa se on turvallista ja tarkoituksenmukaista.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä STUKin kanssa.

Kirjallinen lausuntokierros järjestettiin 28.6.-17.8.2023. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi-palvelussa, jossa kaikilla halukkailla oli mahdollisuus antaa asiassa lausuntonsa. Hallituksen esitystä koskevat asiakirjat ovat saatavissa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella/STM034:00/2023.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö

Säteilylaki tuli voimaan 15.12.2018. Säteilylain 75 §:n 4 momentissa säädetään, että umpilähde on poistettava käytöstä viimeistään, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Vaatimuksenmukaisuuden osoittamisella tarkoitetaan käytännössä valmistajan antamaa sertifikaattia, joka osoittaa umpilähteen täyttävän umpilähdestandardin vaatimukset esimerkiksi tiiviyn osalta.

Umpilähteellä tarkoitetaan säteilylain 4 §:n 1 momentin 38 kohdan mukaan radioaktiivista ainetta sisältävää säteilylähdetta, jonka rakenne tai ominaisuudet estävät suunnitelluissa käyttöolosuhteissa radioaktiivisen aineen leviämisen ympäristöön. Aktiivisuudeltaan suurimpia umpilähteitä kutsutaan korkea-aktiivisiksi. Korkea-aktiivisilla umpilähteillä tarkoitetaan säteilylain 4 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan sellaisia umpilähteitä, joiden sisältämän radioaktiivisen aineen aktiivisuus on suurempi kuin säteilylain 75 §:n 5 momentin nojalla säädetyn nuklidikohtaisen aktiivisuuden arvo. Umpilähteitä käytetään teollisuudessa mittalaitteissa ja erilaisissa toiminnoissa terveydenhuollossa ja teollisuudessa säteilymittareiden toiminnan tarkastamiseen ja kalibrointiin.

Lain 83 §:n 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajan tulee poistaa umpilähteet käytöstä palauttamalla ne valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttamalla ne muulle toiminnanharjoittajalle, jolla on asianmukainen turvallisuuslupa radioaktiivisen jätteen vastaanottamiseen ja käsittelyyn. Siirtymäajaksi on 202 §:n 15 momentissa säädetty 5 vuotta, eli vanhat umpilähteet,

joiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut yli 40 vuotta, on poistettava käytöstä viimeistään 15.12.2023.

Umpilähteen käytölle asetettua 40 vuoden ikärajaa on perusteltu voimassa olevan lain esitöissä (HE 28/2018 vp) turvallisuusnäkökohdilla. Hallituksen esityksessä todetaan, että umpilähteiden valmistajat asettavat usein suositelluksi käyttöiksi 10–15 vuotta, jonka jälkeen lähde tulisi korvata uudella. Kaikki valmistajat eivät anna mitään suosituksia. Kokemus on osoittanut, että lähteet lähes poikkeuksetta kestävät normaalissa käytössä selvästi suositeltua käyttöikää pidemmän ajan. Hallituksen esityksen mukaan ehdotettu 40 vuoden raja on jo sellainen, että on hyvin vaikea perustella pidempää käyttöikää ottaen huomioon myös mahdollisista ympäristötekijöistä aiheutuvien vaurioiden riski.

2.2 Menettelyt umpilähteiden käytöstä poistamiseksi

Säteilylain 83 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on poistettava umpilähteet palauttamalla ne valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttamalla ne muulle toiminnanharjoittajalle, jolla on asianmukainen turvallisuuslupa. Käytännössä lähteen vastaanottanut taho toimittaa umpilähteen tämän jälkeen Suomen valtion ylläpitämään radioaktiivisten pienjätteiden varastoon odotamaan loppusijoitusta. Jossain tapauksissa umpilähteen käyttäjä tai maahantuoja voi palauttaa umpilähteen ulkomaille sen valmistajalle. Palauttaminen valmistajalle on kuitenkin harvoin mahdollista, koska kyseessä olevat umpilähteet ovat vanhoja eikä valmistajaa enää ole välttämättä olemassa.

Lähteen omistaja tarvitsee yleensä ulkoista apua lähteen poistamiseen, koska turvallinen purkaminen, pakkaaminen ja kuljetus vaativat erikoisosaamista ja -laitteistoja. Suomessa on yksi toiminnanharjoittaja, jolla on turvallisuuslupa tällaiseen toimintaan, mutta ei riittävää välineistöä ja säteilysuojia kaikkien korkea-aktiivisten umpilähteiden käsittelyyn. Korkea-aktiivisten umpilähteiden osalta tarvitaan lisäksi turvallisuuslupa kuljetuksiin, joita on Suomessa neljällä toiminnanharjoittajalla.

2.3 Korkea-aktiivisten umpilähteiden käytöstä poistoon liittyviä ongelmia

Radioaktiivisten jätteiden loppusijoitukseen liittyy erityisesti joidenkin korkea-aktiivisten umpilähteiden osalta vielä ratkaisemattomia kysymyksiä.

Yhtenä ongelmana on se, että korkea-aktiiviset umpilähteet ovat korkean aktiivisuuden vuoksi usein suurikokoisissa suojuksissa, eivätkä sellaisenaan kokonsa puolesta mahdu loppusijoituksessa käytettäviin pakkauksiin. Korkea-aktiiviset umpilähteet pitäisi tämän vuoksi käsitellä ja pakata uudelleen loppusijoitukseen. Toimenpide vaatii erityisjärjestelyjä ja laitteistoja säteilyturvallisuuden varmistamiseksi. Tarvittavia osaavia toimijoita näihin tehtäviin on erittäin niukasti saatavilla.

Korkea-aktiiviset umpilähteet sijoitetaan tällä hetkellä Teollisuuden Voima Oyj:n Olkiluodon voimalaitosjäteluolaan. Voimalaitosjäteluolaan loppusijoitettavalle aktiivisuudelle on kuitenkin asetettu lupaehdoissa enimmäismääräksi 1100 TBq. Koska tällaisten umpilähteiden aktiivisuudet ovat GBq ja suurimpien jopa TBq-luokkaa, yksittäisen umpilähteen loppusijoittaminen voimalaitosjäteluolaan varaa huomattavan suuren osan koko loppusijoitettavan jätteen kapasiteetista.

Ikääntyneiden korkea-aktiivisten umpilähteiden korvaaminen uusilla, aktiivisuudeltaan vastaavilla umpilähteillä ei ole joiltain toiminnanharjoittajilta saatujen tietojen perusteella tällä het-

kellä mahdollista. Venäjän hyökkäyssodan seurauksena monien umpilähteissä käytettävien radionuklidien saatavuus on rajoitettua. Esimerkiksi säteilymittareiden ja dosimetrien testaukseen käytettävien korkea-aktiivisten umpilähteiden korvaaminen vastaavan suuruisilla umpilähteillä ei tämänhetkisessä tilanteessa ole mahdollista.

2.4 Nykytilan arviointi

Umpilähteiden käytöstä poistoon liittyy toistaiseksi ratkaisemattomia kansallisia kysymyksiä. Kaikille umpilähteille ei ole olemassa loppusijoitusratkaisua. Loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuus on arvioitava nuklidikohtaisesti. Kaikkien umpilähteissä käytettävien nuklidien osalta arviota ei ole tehty tähän mennessä. Loppusijoitusta ei voida tehdä ennen pitkäaikaisturvallisuuden arviointia, joten tällaiset umpilähteet jäävät välivarastoon odottamaan ratkaisua.

Loppusijoitusratkaisujen puuttuminen on tunnistettu myös Suomeen kohdistuneessa kansallista radioaktiivisten jätteiden ja käytetyn ydinpolttoaineen huoltoa koskeneessa IAEA:n vertaisarvioinnissa syksyllä 2022 (ARTEMIS-arviointi). Arvioinnissa on todettu suosituksena, että hallituksen tulisi huolehtia siitä, että löytyy turvallinen loppusijoitusratkaisu niille radioaktiivisen jätteen jätevirroille, joilta se toistaiseksi puuttuu. Suosituksessa jätevirroilla tarkoitetaan mm. umpilähteitä, jotka ovat pääosin turvallisuusluvan haltijoiden hallussa ja käytössä eri puolella Suomea.

Erityisesti korkea-aktiivisten umpilähteiden käsittely vaatii erikoislaitteistoja ja osaamista, jota on saatavilla Suomessa hyvin niukasti.

Korvaavien umpilähteiden saatavuus on tällä hetkellä tiettyjen umpilähteiden osalta heikentynyt, koska Venäjään kohdistuvien pakotteiden vuoksi tarvittavia radionuklideja umpilähteiden valmistamiseen ei ole riittävästi saatavilla.

Tällä hetkellä tilanteeseen etsitään ratkaisuja Kansallisen ydinjätehuollon yhteistyöryhmässä (YETI). Yhteistyöryhmässä on edustusta sekä viranomaisista että toiminnanharjoittajista. Tilannetta pyritään ratkaisemaan yhteistyössä eri toimijoiden kesken siten, että käytöstä poistetuille umpilähteille olisi loppusijoituspaikka maassamme olevissa radioaktiivisen jätteen ja ydinjätteen loppusijoitustiloissa. YETI-työllä pohjustetaan ydinenergia-alan ja säteilynkäytön toimijoiden välistä yhteistyötä myös niin, että tarvittava osaaminen ja sopivia tiloja umpilähteiden käsittelyyn ja pakkaamiseen olisi tarvittaessa käytettävissä. Ottaen huomioon ongelmien moninaisuuden ja laajuuden, loppusijoitukseen liittyviä kysymyksiä ei saada ratkaistua 15.12.2023 mennessä.

STUKin säteilylähdekisterin perusteella 15.12.2023 mennessä poistettavia umpilähteitä on noin 145 kpl, joista korkea-aktiivisia on 15 kpl.

3 Tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena olisi taata toiminnanharjoittajille mahdollisuus jatkaa umpilähteiden käyttöä tilapäisesti, kunnes avoinna olevat kysymykset on saatu ratkaistua. Toiminnan keskeytyksen jatkaminen edistää yritys- ja tutkimustoimintaa. Pääsääntönä olisi edelleen vanhentuvien umpilähteiden käytöstäpoisto, mutta ehdotuksella korvattaisiin tiukka takaraja joustavammalla menettelyllä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Edellä mainituista syistä sellaisten umpilähteiden, joiden vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut yli 40 vuotta, käytöstä poistamiseen liittyy vielä kansallisesti ratkaisemattomia haasteita.

Säteilylain 75 §:n 4 momenttia muutettaisiin siten, että umpilähteet tulisi poistaa käytöstä, kun 40 vuotta on kulunut niiden vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta, ellei toiminnanharjoittajan turvallisuusluvassa olisi nimenomaisesti sallittu tätä vanhemman umpilähteen käyttöä. Käytännössä sellaisten toiminnanharjoittajien, joiden hallussa olisi lain voimaantullessa tällaisia vanhempia umpilähteitä, tulisi hakea muutosta turvallisuuslupaansa.

Lakiin säädettäisiin siirtymäaika. Siirtymäajan mukaan, jos toiminnanharjoittaja on kahden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta 75 §:n 4 momentin mukaisesti hakenut turvallisuuslupaa umpilähteelle, jonka vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut vähintään 40 vuotta, umpilähteen käyttöä saa jatkaa niin kauan kuin Säteilyturvakeskus on ratkaissut hakemuksen. Umpilähteen käytön jatkamista koskevassa päätöksenteossa on otettava huomioon, mitä 75 §:n 4 momentissa säädetään luvan voimassaoloajasta ja erityisistä edellytyksistä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Toiminnanharjoittajat, jotka voisivat jatkaa vanhempien umpilähteiden käyttöä, hyötyisivät lakimuutoksesta taloudellisesti. Käytöstä poistosta syntyy kustannuksia, joita toiminnanharjoittajien ei tarvitsisi maksaa niin kauan kuin umpilähteen käyttöä jatketaan. Toiminnanharjoittajille, jotka hakevat umpilähteen käytön jatkamista, tulisi joitakin kustannuksia hakemusmaksuista. STUK käsittelee hakemukset Säteilyturvakeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaisesti. Ne toiminnanharjoittajat, jotka eivät hakisi tai joille ei hakemuksesta myönnettäisi lisääaikaa, maksaisivat käytöstä poistosta aiheutuvat kustannukset kuten nykyisenkin lain nojalla.

Lain säätämättä jättäminen aiheuttaisi toiminnanharjoittajille taloudellista kustannusta lyhyellä aikavälillä, koska toiminnanharjoittajat vastaisivat tuottamansa radioaktiivisen jätteen vaarattomaksi tekemisestä aiheutuneista kustannuksista. On lisäksi todennäköistä, että jokin toiminta vaikeutuisi tai lakkaisi, koska korvaavaa umpilähdettä ei ole saatavilla.

4.2.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan

Lisääajan mahdollistaminen aiheuttaisi jonkin verran työtä STUKissa. STUKin tulisi käsitellä turvallisuusluvan muutoshakemukset ja tehdä päätökset lisääajan myöntämisestä. Mikäli lakia ei muutettaisi, STUK joutuisi käyttämään resursseja umpilähteiden käytöstä poiston valvontaan, sillä lain siirtymäaika päättyisi 15.12.2023, ja on tiedossa, etteivät kaikki toiminnanharjoittajat todennäköisesti pystyisi siihen mennessä poistamaan umpilähteitä käytöstä.

4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Yli 40 vuotta vanhojen lähteiden käytön jatkamiseen voisi liittyä turvallisuusriskejä, sillä ikääntyvät laitteet voivat rikkoutua. Riskejä voitaisiin kuitenkin hallita lupamenettelyllä, jossa umpilähteen käytön jatkamisen edellytyksiä arvioidaan tapauskohtaisesti.

Lakiehdotuksen perusteella umpilähteen käyttö voitaisiin sallia turvallisuusluvassa vain silloin, jos umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä sen ikä ja käyttöolosuhteet huomioiden edelleen voitaisiin varmistua. Umpilähteen turvalliseen käyttöikään vaikuttaa merkittävästi muun muassa se, millaisissa olosuhteissa umpilähdettä on käytetty. Tällaiset seikat arvioitaisiin harjoittaessa luvan myöntämistä. Lupa voitaisiin myöntää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan, jonka jälkeen toiminnanharjoittajan olisi tarvittaessa haettava lupaa uudelleen. Jos lupaa ei myönnettäisi, toiminnanharjoittajan tulisi poistaa umpilähde käytöstä.

Toiminnanharjoittaja on vastuussa lähteen turvallisuudesta koko sen käyttöajan, minkä lisäksi luvan myöntävä viranomainen arvioi umpilähteen käytön edellytysten täyttymistä lupaa myöntäessään. Säteilylain 48 §:n perusteella lupaan voidaan myös liittää turvallisuuden varmistamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

Edellä mainitun perusteella voidaan katsoa, että vaikka ikääntyneisiin laitteisiin liittyy aina joitain riskejä, voidaan näitä riskejä hallita lupamenettelyn ja valvonnan avulla. Umpilähteiden käytön jatkamisella siten kuin esityksessä ehdotetaan, ei katsota olevan merkittäviä riskejä terveydelle.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esityksellä on tarkoitus mahdollistaa sellaisen umpilähteen käytön jatkaminen, jonka vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut yli 40 vuotta. Umpilähteen käyttöä voitaisiin jatkaa, jos sen käyttäminen on nimenomaisesti sallittu toiminnanharjoittajan turvallisuusluvassa. Käyttö voitaisiin sallia luvassa vain, jos laissa säädetyt edellytykset umpilähteen käytön jatkamiselle täyttyvät. Vaihtoehtona vanhan umpilähteen käytön sallimiselle turvallisuusluvassa voisi olla säteilylain 202 §:n 15 momentin mukaisen siirtymäajan jatkaminen esimerkiksi viidellä vuodella. Tällöin toiminnanharjoittajien ei erikseen tarvitsisi hakea lisää aikaa umpilähteiden käytöstä poistolle, vaan siirtymäaika pitenis automaattisesti kaikkien umpilähteiden osalta.

Siirtymäajan pidentäminen olisi hallinnollisesti yksinkertaisempaa kuin umpilähteen salliminen turvallisuusluvassa. Toisaalta on huomioitava, että ikääntyviin laitteisiin liittyy aina vikaantumisen riskejä. Umpilähteiden kuntoon vaikuttavat iän lisäksi myös niiden käyttöolosuhteet. Esimerkiksi laboratorio-olosuhteissa käytetyt ja säilytetyt umpilähteet ovat pitkänkin ajan päästä yleensä hyvässä kunnossa, kun taas teollisuuden prosesseissa kemikaaleille, pölylle tai mekaaniselle rasitukselle altistuneet umpilähteet saattavat mennä nopeammin huonoon kuntoon. Lähteiden vikaantumiseen liittyvää riskiä pystytään kuitenkin pienentämään esimerkiksi toiminnanharjoittajien tekemää laadunvalvontaa ja viranomaisvalvontaa lisäämällä. Tähän nähden voidaan pitää perustellumpina vaihtoehtona sitä, että viranomainen arvioi edellytykset umpilähteen käytön jatkamiselle ja asettaa tätä koskien tarvittaessa lupaehtoja.

Yhtenä vaihtoehtona voidaan pitää myös sitä, että ehdotettua esitystä ei anneta, jolloin kaikki yli 40 vuotta käytössä olleet umpilähteet on poistettava 15.12.2023 mennessä. Umpilähteiden valmistajat asettavat usein suositelluksi käyttöiäksi 10–15 vuotta, jonka jälkeen lähde tulisi korvata uudella tai selvittää sen käyttökelpoisuus käyttöolosuhteissa. Jotkut valmistajat eivät anna

mitään suosituksia. Lähteet kestävät normaalissa käytössä kuitenkin selvästi suositeltua käyttöikää pidemmän ajan. Säteilylain 40 vuoden rajaa on lakia säädettäessä (HE 28/2018 vp) perusteltu sillä, että tätä pidempää käyttöikää on hyvin vaikea perustella ottaen huomioon myös mahdollisista ympäristötekijöistä aiheutuvien vaurioiden riski.

Toisaalta on syytä huomioida, että laissa asetettu 40 vuoden raja on säädetty koskemaan kaikkia umpilähteitä ilman niihin liittyvää tapauskohtaista harkintaa. Käytössä olevat umpilähteet ovat toiminnanharjoittajien vastuulla. Umpilähteiden lupaehtojen mukaisen käytön tulee olla turvallista ja korkea-aktiiviset lähteet ovat suojattuja mm. tavanomaisia umpilähteitä perusteellisemmin turvallisuusjärjestelyin. Lähteiden eheyttä ja tiiviyyttä on seurattava vuosittaisilla pyyhintä- näytteillä, ja STUK valvoo vaatimusten noudattamista. Umpilähteen käytön jatkaminen sallittaisiin vain, jos umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä voidaan sen ikä ja käyttöolosuhteet huomioiden edelleen varmistua. Tähän nähden voidaan katsoa, ettei yli 40 vuotta vanhojen lähteiden käytöstä aiheudu ainakaan lyhyellä aikavälillä erityistä turvallisuusriskiä.

Koska umpilähteiden käytöstä poistamiseen liittyy vielä kansallisesti ratkaisemattomia ongelmia, johtaisi lain ennallaan pitäminen tilanteeseen, jossa toiminnanharjoittaja siirtää umpilähteen Olkiluodon pienjätevarastoon odottamaan, että loppusijoitukseen liittyvät kysymykset ratkaistaan. Vaikka tällainen väliaikaisvarastointi täyttää lain määritelmän käytöstä poistamiselle, sitä ei voida pitää turvallisuusnäkökohtien kannalta tarkoituksenmukaisena. Väliavarastointi on ylimääräinen välivaihe ennen loppusijoitusta, ja se lisää toiminnan riskejä ja säteilyaltistusta. Lisäksi Venäjän pakotteiden vuoksi osa toiminnanharjoittajista ei välttämättä saisi korvaavia umpilähteitä mistään, minkä vuoksi joitakin toimintoja saattaisi jopa loppua Suomesta.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta saatiin yhteensä 13 lausuntoa eri tahoilta. Lausunnon antoivat Helsingin yliopisto/fysiikan osasto, Turun yliopisto/Valtakunnallinen PET-keskus, ympäristöministeriö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, oikeusministeriö, puolustusministeriö, Mirion Technologies (Selmic) Oy, Säteilyturvallisuusneuvottelukunta, Fortum Power and Heat oy/Loviisan voimalaitos, työ- ja elinkeinoministeriö, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Jyväskylän yliopisto/fysiikan laitos ja Säteilyturvakeskus.

Lausunnonantajat pitivät esitysluonnosta yleisesti kannatettavana eikä suurimmalla osalla ollut esitysluonnokseen huomautettavaa. Perusteet kannatukselle olivat yhteneväisiä hallituksen esitysluonnoksessa esitettyjen perusteiden kanssa.

Oikeusministeriön mukaan turvallisuusluvan voimassaolon pääsäännöstä poikkeamiseen liittyvien erityisten edellytysten tulisi käydä korostetummin ilmi suoraan säännöstekstistä. Lausunnossa ehdotetaan muotoiluksi: ”Umpilähde on poistettava käytöstä 83 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla viimeistään, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Säteilyturvakeskus voi kuitenkin ennen mainitun määräajan täyttymistä toiminnanharjoittajan hakemuksesta erityisten edellytysten täytyessä päättää turvallisuusluvassa umpilähteen käytön jatkamisen sallimisesta enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Erityisinä edellytyksinä ovat umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä varmistuminen, sekä se, että umpilähteen poistaminen käytöstä tai korvaavan umpilähteen hankkiminen ei ole kohtuudella toteutettavissa. Arvioinnissa on otettava huomioon erityisesti umpilähteen ikä ja käyttöolosuhteet.” Hallituksen esitystä on muokattu oikeusministeriön palautteen pohjalta.

Lisäksi oikeusministeriö huomauttaa, että jotta voimaantulosäätelylle ei muodostuisi taannehtivaa vaikutusta tai ristiriitaa suhteessa tällä hetkellä voimassa olevaan lakiin, ehdotetun muu-

toksen tulisi tulla voimaan viimeistään 15.12.2023. Oikeusministeriön mukaan myös voimaantulosäännöstä on tarkennettava. Lausunnossa todetaan, että esityksen mukainen voimaantulosäännös mahdollistaisi sellaisten umpilähteiden, joiden osalta 40 vuoden käyttöikä olisi jo täytynyt, käyttämisen STUKin luvalla, eikä tällaisen luvan enimmäisvoimassaoloaikaa ole erikseen rajattu. Oikeusministeriö pohtii, että voisiko STUK myöntää tällaisen luvan pidemmäksi ajaksi kuin 75 §:n 4 momenttiin kaavailuksi enintään viideksi vuodeksi. Voimaantulosäännöksessä ei viitata niihin edellytyksiin, joista säädettäisiin 75 §:n 4 momentissa, vaan todetaan että käyttöä saisi jatkaa 75 §:n 4 momentin estämättä. Oikeusministeriön mukaan tämä jättää epäselväksi, voisiko STUK voimaantulosäännöksen tarkoittamissa tapauksissa jotenkin kevyemmillä perusteilla antaa luvan käytön jatkamiselle. Voimaantulosäännöstä on tarkennettu annetun palautteen perusteella.

Puolustusministeriön lausunnossa nähdään viiden vuoden jatkokäyttölupa-aika liian pitkänä. Puolustusministeriö katsoo, että esityksen perusteluissa kerrotaan umpilähteiden valmistajien asettavan usein umpilähteiden suositelluksi käyttöikäsi 10–15 vuotta, jonka voimassa olevan säteilylain asettama 40 vuoden raja ylittää jo merkittäväällä tavalla. Tämän vuoksi lupien jatkaminen tästä edelleen esimerkiksi viisi vuotta kerrallaan lisäisi Puolustusministeriön käsityksen mukaan merkittävästi niiden käytön riskitasoa. Puolustusministeriön mielestä hallituksen esityksessä ei ole riittävän tarkasti esitetty, miten 40 vuoden käyttöajan ylittäneiden umpilähteiden riskejä arvioitaisiin. Puolustusministeriö ehdottaa, että jatkolupa voitaisiin antaa enintään vuodeksi kerrallaan ja edellyttäen, että luvan myöntänyt ja käyttöä valvova valvontaviranomainen on tehnyt umpilähteen käytön jatkamista koskevan perusteellisen riskiarvion ja hyväksyy jatkokäytöstä aiheutuvan jäännösriskin.

Hallituksen esityksen perusteluissa on tuotu esille, että umpilähteitä on erilaisia ja niiden käyttöolosuhteet vaihtelevat, minkä vuoksi niistä aiheutuvat riskit ja käyttöikä voivat myös vaihdella. Pykäläehdotuksessa esitetty viiden vuoden lisäaika on enimmäisaika, joka umpilähteelle voitaisiin myöntää. Lisäaikaa ei siis automaattisesti myönnettäisi viideksi vuodeksi, vaan lupaviranomaisen tulisi aina tapauskohtaisesti arvioida myönnettävän lisäajan pituus. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi enimmäisaikaa ei ole muutettu hallituksen esitykseen. Palautteen perusteella hallituksen esityksen yksityiskohtaisia perusteluja on kuitenkin täydennetty. Perusteluissa todetaan erikseen, että lisäajan pituus tulee aina harkita tapauskohtaisesti. Pykälään ei ole otettu mainintaa riskiarviosta, koska umpilähteen käytön jatkamisen edellytysten arviointi sisältää viranomaisen tekemää riskinarviota. Umpilähteen käytön jatkaminen voidaan sallia vain, jos sekä yleiset turvallisuuslupaa koskevat ehdot (48 §) että nyt ehdotettavat lisäajan myöntämistä koskevat ehdot (75 §) täyttyisivät.

Työ- elinkeinoministeriön (TEM) sekä Fortum Power and Heat Oy:n lausunnoissa kiinnitettiin huomiota turvallisuuslupahakemuksen tekemiselle asetettuun kuukauden määräaikaan. Lausunnonantajat pitivät määräaikaa lyhyenä ja ehdottivat määräajan pidentämistä. Turvallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että lupahakemukset tehdään mahdollisimman pian lain voimaantulon jälkeen. Toiminnanharjoittajilla on velvollisuus huolehtia siitä, että he joko hakevat lisäaikaa umpilähteelle tai poistavat umpilähteen käytöstä. Palautteen perusteella määräaikaa on kuitenkin pidennetty kahteen kuukauteen. STUK on valmistellut lakia yhteistyössä STM:n kanssa, ja lupaviranomaisena huolehtii lisäksi toiminnanharjoittajien tiedottamisesta.

TEM esittää myös, että esityksessä voitaisiin selkiyttää sitä, tuleeko toiminnanharjoittajan hakea umpilähteelle uusi turvallisuuslupa vai muutosta voimassa olevaan turvallisuuslupaan. TEM painottaa, että umpilähteen käytön tulisi olla mahdollista myös uuden turvallisuusluvan tai voimassa olevan turvallisuusluvan muutoksen haun käsittelyn ajan, mikäli umpilähteen käytölle ei ilmene välitöntä estettä. Palautteen perusteella pykälän perusteluihin on vielä selvennetty sitä, että lisäajan hakeminen tarkoittaa käytännössä muutosta voimassa olevaan turvallisuuslupaan.

Fortum Power and Heat Oy:n lausunnossa pidetään esityksen mukaista turvallisuuslupan muuttamista kannatettavana, jos muuttaminen tapahtuu painavista syistä. Lausunnossa kuitenkin painotetaan, että turvallisuuslupaa ei saisi muuttaa muusta kuin painavasta syystä, sillä se asettaisi toiminnanharjoittajat eriarvoiseen asemaan. Fortum Power and Heat Oy ehdottaa myös, että säteilylain 83 §:n 2 momentti korjattaisiin muotoon ”Toiminnanharjoittajan on poistettava tarpeettomaksi käyneet turvallisuuslupaa edellyttävät radioaktiivista ainetta sisältävät säteilylähteet palauttamalla ne valmistajalle tai toimittajalle taikka luovuttamalla ne muulle toiminnanharjoittajalle, jolla on asianmukainen turvallisuuslupa radioaktiivisen jätteen vastaanottamiseen ja käsittelyyn”. Lisäksi lausunnossa esitetään, että voimassa olevan säteilylain 83 §:n perusteluihin Sammio-palvelussa olisi tarkoituksenmukaista lisätä tarkennus, että 83 §:n 2 momentissa asianmukaiseksi turvallisuusluvaksi voidaan katsoa myös ydinenergialain mukainen käyttölupa. Fortumin mukaan tällaisilla toimijoilla on hyvät edellytykset myös säteilylain alaisuudessa syntyneen jätteenkäsittelyyn ja edellä ehdotetulla tarkennuksella välttyttäisiin kahden lain päällekkäisen soveltamisen ristiriitaisuuksilta. Hallituksen esitys koskee vain umpilähteiden luvan jatkamista, minkä vuoksi esitykseen ei ole tehty ehdotettuja lisäyksiä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

75 §. Umpilähteet. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Voimassa olevan 4 momentin mukaan umpilähde on poistettava käytöstä 83 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla viimeistään, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Poikkeuksena ehdotetaan säädettäväksi, että umpilähdettä ei tarvitsisi poistaa käytöstä, jos sen käyttö olisi erikseen sallittu turvallisuusluvassa. Säteilyturvakeskus voisi ennen mainitun määräajan täyttymistä toiminnanharjoittajan hakemuksesta päättää turvallisuusluvassa umpilähteen käytön jatkamisen sallimisesta enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Edellytyksinä olisivat umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä varmistuminen sekä se, että umpilähteen poistaminen käytöstä tai korvaavan umpilähteen hankkiminen ei olisi kohtuudella toteutettavissa. Arvioinnissa olisi otettava huomioon erityisesti umpilähteen ikä ja käyttöolosuhteet.

Yli 40-vuotiaan umpilähteen käytön jatkaminen edellyttäisi siten toiminnanharjoittajalta säteilylain 52 §:n 2 momentin mukaisesti turvallisuuslupamuutoksen hakemista. Kyseessä ei olisi uusi turvallisuuslupa, vaan toiminnanharjoittaja hakisi muutosta voimassa olevaan turvallisuuslupaansa.

Umpilähteen vanhenemisella voi olla vaikutuksia umpilähteen eheyteen ja turvallisuuteen, minkä johdosta umpilähteen käytön jatkaminen edellyttäisi erillistä muutoshakemusta ja sen arviointia. Säteilylain 7 luvun säännökset turvallisuusluvasta koskisivat tällaisen turvallisuusluvan laajennuksen hakemista suoraan ehdotetun lain sanamuodon perusteella, eikä niistä säädettäisi erikseen. Muun muassa turvallisuusluvan myöntämistä, voimassaoloa ja peruuttamista koskevat edellytykset tulevat sovellettavaksi myös käytön jatkamista koskevassa turvallisuusluvassa.

Turvallisuusluvan myöntämisen yleisten edellytysten (48 §) lisäksi säädettäisiin tällaisen yli 40 vuotta vanhan umpilähteen käyttöä koskevista lisäehdoista. Valmistajien arvioimat tekniset käyttöiät umpilähteillä ovat usein vähemmän kuin 40 vuotta, ja tällaisen vanhan umpilähteen käyttöön voi liittyä jo huomattavia riskejä. Tämän vuoksi pääsääntönä on pidettävä sitä, että umpilähteet on poistettava käytöstä, ja siksi luvan täyttymisen edellytyksiä olisi arvioitava tiukasti.

Ehtona lisääjän myöntämiselle olisi ensinnäkin se, että tällaisen vanhemman umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä olisi voitava umpilähteen ikä ja käyttöolosuhteet huomioiden

edelleen varmistua. Käyttöolosuhteissa olisi huomioitava umpilähteen nykyiset, tulevat ja menneet käyttöolosuhteet. Vaikka umpilähde olisi hakemuksen aikaan ja sen jälkeen käytössä vähemmän kuluttavissa olosuhteissa, olisi käytön sallimista arvioitaessa huomioitava se, millaisissa olosuhteissa umpilähdettä on aiemmin käytetty.

Lisäehtoina yli 40 vuotta vanhan umpilähteen käytön sallimiselle turvallisuusluvassa olisi se, että umpilähteen käytöstä poisto tai korvaavan umpilähteen hankkiminen ei ole kohtuudella toteutettavissa. Koska huomattavan vanhojen umpilähteiden käyttämiseen liittyy riskejä, on niiden käytöstä poistoa ja korvaamista uudemmalla umpilähteellä tai muilla tavoin pidettävä ensisijaisena ja suositeltavana toimintatapana. Tämän vuoksi tällaisen vanhan umpilähteen käytölle annettaisiin lupa ainoastaan niissä tilanteissa, kun käytöstä poisto olisi huomattavan vaikeaa ja kallista, tai jossa toiminnanharjoittaja joutuisi käytännössä lopettamaan toiminnon, jonka umpilähteen käyttö on mahdollistanut, koska korvaavaa umpilähdettä ei ole kohtuudella hankittavissa. Käytännössä, mikäli umpilähteiden käytöstä poistaminen olisi kansallisesti ratkaistu, ja vastaavia umpilähteitä on markkinoilla, lupaa vanhemman umpilähteen käytölle ei voitaisi antaa.

Umpilähteen käytön jatkaminen voitaisiin sallia enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Pykälässä mainittu viisi vuotta on maksimiaika, joka umpilähteen käytölle voitaisiin hakemuksesta myöntää. Lisäaikaa ei siis automaattisesti myönnettäisi viideksi vuodeksi, vaan lupaviranomaisen tulisi aina tapauskohtaisesti arvioida, kuinka pitkäksi aikaa käytön jatkaminen voidaan sallia.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian syksyllä 2023, kuitenkin viimeistään 15.12.2023. Siirtymäsäännöksen mukaan, jos toiminnanharjoittaja on kahden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta 75 §:n 4 momentin mukaisesti hakenut turvallisuuslupaa umpilähteelle, jonka vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut vähintään 40 vuotta, umpilähteen käyttöä saa jatkaa niin kauan kuin Säteilyturvakeskus on ratkaissut hakemuksen. Umpilähteen käytön jatkamista koskevassa päätöksenteossa on otettava huomioon, mitä 75 §:n 4 momentissa säädetään luvan voimassaoloajasta ja erityisistä edellytyksistä.

Laki ehdotetaan tulevan voimaan kiireellisesti, koska voimassa olevan säteilylain siirtymäaika päättyy jo 15.12.2023. Jos lakia ei muuteta, kaikki umpilähteet, joiden vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut yli 40 vuotta, tulee poistaa käytöstä määräaikaan mennessä. Käytöstä poistamiseen tulee varata aikaa, joten toiminnanharjoittajien tulee ryhtyä toimenpiteisiin käytöstä poistamisen toteuttamiseksi jo ennen siirtymäajan päättymistä. Jotkut toiminnanharjoittajat saattavat joutua lopettamaan toimintansa, jos korvaavia umpilähteitä ei ole saatavilla. Näin ollen on tärkeää, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian.

9 Toimeenpano ja seuranta

Säteilylaissa säädetyn umpilähteiden käytöstä poistoon liittyvän lupamenettelyn toimeenpano kuuluu STUKille. STUK käsittelee lupahakemukset ja valvoo, että toiminnanharjoittajat noudattavat laissa säädettyjä määräaikoja. Samalla STUK arvioi sitä, miten jatkoajan myöntämisen edellytykset toteutuvat umpilähteen käytöstä poistamisen ja korvaavien umpilähteiden hankkimisen osalta.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys sisältää ehdotuksen umpilähteen käytön jatkamisen luvanvaraisuudesta sen jälkeen, kun 40 vuotta on kulunut umpilähteen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Sääntelyllä on yhteys perustuslain 15 §:n 1 momentissa säädettyyn omaisuuden suojaan ja 18 §:n 1 momentissa säädettyyn elinkeinonvapauteen. Lisäksi sääntely liittyy perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädettyyn julkisen vallan velvollisuuteen edistää väestön terveyttä sekä 20 §:n säädettyyn julkisen vallan velvollisuuteen pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Esityksellä ei kuitenkaan säädettäisi uusia perusoikeusrajoituksia.

Voimassa olevan säteilylain 75 §:n 4 momentin mukaan umpilähde on poistettava käytöstä, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta. Laissa ei nykyisellään ole säädetty mahdollisuudesta poiketa tästä ikärajasta. Nyt ehdotetussa lakimuutoksessa umpilähteen käyttö sallittaisiin 40 vuoden jälkeenkin, jos sen käyttö olisi erikseen sallittu turvallisuusluvassa.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut elinkeinonvapauden olevan pääsääntö. Elinkeino- luvanvaraisuudesta voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti säätää. Sääntelyn tulee täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (esim. PeVL 15/2016 vp s. 2). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että perusoikeusrajoitusten on täytettävä oikeasuhtaisuuden vaatimus. Tämä merkitsee, että rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvien keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuuden suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään (esim. PevL 15/2016 vp s. 3).

Voimassa olevan säteilylain 75 §:n 4 momentin voidaan katsoa rajoittavan perustuslain 15 §:ssä turvattua omaisuuden suojaa ja 18 §:ssä turvattua elinkeinonvapautta. Laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, joten perusoikeuksien rajoittamiselle voidaan katsoa olleen hyväksyttävät ja oikeasuhtaiset perusteet. Nyt ehdotettavalla lakimuutoksella ei rajoitettaisi perusoikeuksia enempää kuin jo voimassa olevassa lainsäädännössä, vaan sillä mahdollistettaisiin toiminnanharjoittajan toiminnan jatkaminen siinä määrin kuin ihmisten terveydensuojelun ja toisaalta ympäristönsuojelun näkökulmasta on mahdollista. Perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön mukaisesti erityisesti ihmisten terveyden suojelu on peruste, joka oikeuttaa pitkäl- lekin menevien perusoikeusrajoitusten säätämisen.

Toisaalta väestön terveydelle saattaa ainakin teoriassa aiheutua paikallisia riskejä siitä, että esityksen mukaan vanhojen umpilähteiden käyttöä saisi tietyin edellytyksin jatkaa. Käytön jatkamisen sallimiselle olisi esityksen mukaan kuitenkin tiukat kriteerit, ja pääsääntönä olisi jatkosakin se, että yli 40 vuotta vanhat umpilähteet on poistettava käytöstä. Näin ollen esityksen ei katsota olevan ristiriidassa sen kanssa, että perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä, eikä sen kanssa, että perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

säteilylain 75 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säteilylain (859/2018) 75 §:n 4 momentti seuraavasti:

75 §

Umpilähteet

Umpilähde on poistettava käytöstä 83 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla viimeistään, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Säteilyturvakeskus voi kuitenkin ennen mainitun määräajan täyttymistä toiminnanharjoittajan hakemuksesta päättää turvallisuusluvassa umpilähteen käytön jatkamisen sallimisesta enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Edellytyksenä on, että umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä on varmistuttu sekä se, että umpilähteen poistaminen käytöstä tai korvaavan umpilähteen hankkiminen ei ole kohdalla toteutettavissa. Arvioinnissa on otettava huomioon erityisesti umpilähteen ikä ja käyttöolosuhteet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos toiminnanharjoittaja on kahden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta 75 §:n 4 momentin mukaisesti hakenut turvallisuuslupaa umpilähteelle, jonka vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut vähintään 40 vuotta, umpilähteen käyttöä saa jatkaa niin kauan kuin Säteilyturvakeskus on ratkaissut hakemuksen. Umpilähteen käytön jatkamista koskevassa päätöksenteossa on otettava huomioon, mitä mainitussa momentissa säädetään luvan voimassaoloajasta ja erityisistä edellytyksistä.

Helsingissä 12.10.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen

Laki

säteilylain 75 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säteilylain (859/2018) 75 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

75 §

Umpilähteet

Umpilähde on poistettava käytöstä 83 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla viimeistään, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta.

Ehdotus

75 §

Umpilähteet

Umpilähde on poistettava käytöstä 83 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla viimeistään, kun 40 vuotta on kulunut sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Säteilyturvakeskus voi kuitenkin ennen mainitun määräajan täyttymistä toiminnanharjoittajan hakemuksesta päättää turvallisuusluvassa umpilähteen käytön jatkamisen sallimisesta enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Edellytyksenä on, että umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä on varmistuttu sekä se, että umpilähteen poistaminen käytöstä tai korvaavan umpilähteen hankkiminen ei ole kohtuudella toteuttavissa. Arvioinnissa on otettava huomioon erityisesti umpilähteen ikä ja käyttöolosuhteet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos toiminnanharjoittaja on kahden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta 75 §:n 4 momentin mukaisesti hakenut turvallisuuslupaa umpilähteelle, jonka vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut vähintään 40 vuotta, umpilähteen käyttöä saa jatkaa niin kauan kuin Säteilyturvakeskus on ratkaissut hakemuksen. Umpilähteen käytön jatkamista koskevassa päätöksenteossa on otettava huomioon, mitä 75 §:n 4 momentissa säädetään luvan voimassaoloajasta ja erityisistä edellytyksistä.